

Lav ulighed i pensionssystemet i dag og i fremtiden

Analyserapport 2022:1

Forfatter:

Sophie Orebo Wenzel

Lene Back Kjærsgaard

F&P

Indhold

1. Indledning og sammenfatning	2
2. Indkomstfordelingen blandt pensionisterne i dag	3
2.1. Årsager til ændret indkomstulighed blandt pensionister	7
3. Fordelingen af pensioner frem mod 2050	9
3.1. Pensionsindkomst for fremtidens pensionister	15
4. Litteratur	18

1. Indledning og sammenfatning

Pensionssystemet bidrager til, at indkomstulighed blandt pensionister i Danmark er forholdsvis lav og lavere end for resten af befolkningen. Kombinationen af en universel folkepension og supplerende udbetalinger fra egne opsparede pensioner understøtter en relativ lav indkomstulighed blandt pensionister. Det gør sig gældende i dag, og det gør sig også gældende i fremtiden, hvor udbetalinger fra egne pensioner udgør en større andel af indkomsten som pensionist.

Udviklingen i udbetalingerne fra egne pensioner har isoleret set reduceret indkomstuligheden blandt pensionister over de seneste tyve år. Selvom pensionsformuerne vokser meget frem mod 2050, vil indkomstuligheden blandt pensionisterne blive fastholdt på lavt niveau. Faktisk falder andelen af pensionsformuen blandt de 10 pct. mest formuende. Det har hidtil været et åbent spørgsmål, hvordan pensionssystemet påvirker indkomstuligheden blandt pensionister. Denne rapport viser, at udbredelsen af obligatoriske arbejdsmarkedspensioner og privattegnede pensioner understøtter en lav indkomstulighed blandt pensionisterne. Samtidig er pensionsudbetalinger den eneste indkomstkilde, der historisk har reduceret indkomstuligheden blandt pensionisterne. Rapporten benytter en ny fremskrivning på individniveau fra DREAM-gruppen, som for første gang giver et detaljeret billede af modningen af pensionssystemet.

Hovedkonklusionerne er:

- Udbetalinger fra egne opsparede pensioner fylder gradvist mere og mere i den samlede indkomst som pensionist. Det er særligt faglærte personer og personer med en kort videregående uddannelse, som gradvist får væsentlig større pensionsformuer, efter de også er blevet omfattet af obligatoriske arbejdsmarkedspensioner.
- I løbet af de seneste tyve år er indkomstuligheden, målt ved Gini-koefficienten, steget blandt pensionister. Det skyldes, at flere pensionister har en arbejdsindkomst og kapitalindkomst ved siden af pensionen. Men stigningen er mindre end for befolkningen som helhed. Gini-koefficienten målt ved ækvivalerede disponible indkomster er i 2020 0,26 for pensionister og 0,30 for hele befolkningen.
- Det er særligt udbetalinger fra egne opsparede pensioner, der isoleret set har mindsket indkomstuligheden blandt pensionisterne. Udbetalingerne fra egen pension har isoleret set reduceret Gini-koefficienten med 0,04 point. Når flere får større pensionsudbetalinger, bliver indkomstforskellene og dermed den målte indkomstulighed blandt pensionisterne mindre.
- I de kommende 30 år vokser pensionsformuerne relativt mest for dem, som historisk har haft de laveste pensionsformuer. Det betyder, at spredningen i pensionsformuerne bliver mindre i fremtiden. De 10 pct. med de største pensionsformuer blandt befolkningen med op til ti år til pension har i dag knap 40 pct. af pensionsformuen. I 2050 falder det til 25 pct. af pensionsformuen.

- Det understøtter en relativt lige indkomstfordeling blandt fremtidens pensionister og fastholder den lave indkomstulighed blandt pensionister frem mod 2050.
- Samtidig stiger befolkningens uddannelsesniveau også de kommende årtier. Der bliver færre ufaglærte og faglærte og flere med en videregående uddannelse. Et højere uddannelsesniveau betyder højere indkomster i befolkningen og dermed også større pensioner.
- Større pensionsformuer betyder, at en større del af indkomsten som pensionist i fremtiden udgøres af udbetalinger fra egne pensioner. Udbetalingerne fra egne opsavede pensioner udgjorde i 2000 29 pct. af den samlede pension. I dag udgør udbetalinger fra egne pensioner 34 pct. af pensionerne, og i 2050 vil udbetalingerne udgøre 41 pct. af pensionsindkomsten. Folkepensionen vil i 2050 udgøre 52 pct., mens de sidste 7 pct. udgøres af ATP.

Analysen er disponeret som følger: I afsnit 2 analyseres udviklingen i indkomstuligheden blandt pensionister de seneste tyve år. I afsnit 3 analyseres udviklingen i fordelingen af pensionsformuer og pensionsindkomst i fremtiden ved hjælp af DREAM-modellens simulerede mikrodata for hele befolkningen frem til 2050.

2. Indkomstfordelingen blandt pensionisterne i dag

Indkomstuligheden er lavere blandt pensionister end for hele befolkningen. Indkomstuligheden i befolkningen har været stigende i de seneste 15-20 år, når indkomstuligheden opgøres ved Gini-koefficienten. Men indkomstuligheden er steget mindre blandt pensionister. Det skyldes blandt andet, at folkepensionen understøtter en lige fordeling af indkomster blandt pensionister. Samtidig får flere og flere pensionister udbetalinger fra arbejdsmarkedspensioner og private pensioner, som supplerer den offentlige pension og bidrager til en mere lige indkomstfordeling blandt pensionisterne. Indkomstfordelingen er også påvirket af indførelsen af den supplerende pensionsydelse (ældrecheck) i 2003.

Ændringer i indkomstuligheden skyldes blandt andet skattereformer, som kan ændre omfordelingen af indkomst i samfundet eller økonomiske konjunkturer, som ligeledes påvirker indkomstfordelingen i samfundet i takt med ændringer i beskæftigelse, arbejdsløshed, formueindkomst og lønninger. Udviklingen i indkomstuligheden de seneste 20-25 år har blandt andet været drevet af kapitalindkomster, herunder værdien af ejerboliger, jf. Økonomi- og Indenrigsministeriet (2017).

Gini-koefficienten er et mål for indkomstuligheden i befolkningen samlet i ét tal. Jo højere Gini-koefficienten er, jo større er indkomstuligheden i befolkningen, jf. boks 2.1.

Boks 2.1. Gini-koefficient

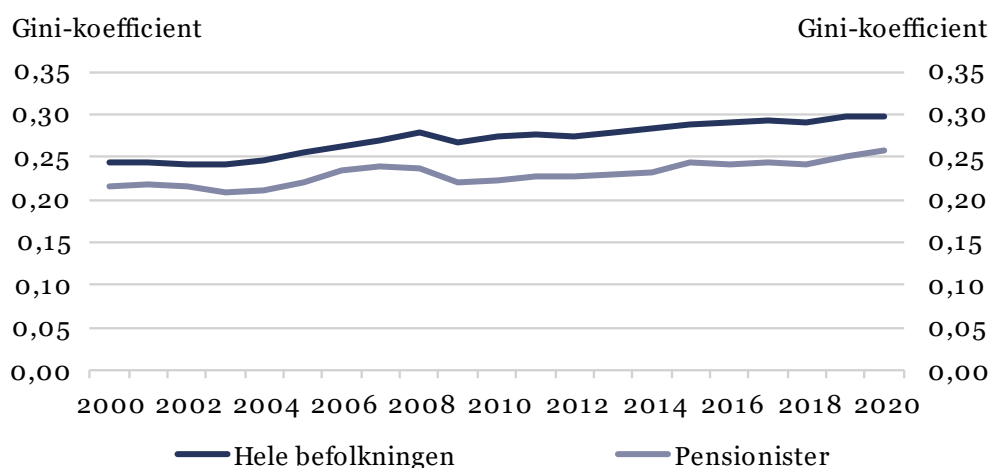
Gini-koefficienten er et samlet ulighedsmål for fordelingen af indkomsterne. Gini-koefficienten er mellem 0 og 1. En Gini-koefficient på 0 beskriver en hel lige indkomstfordeling, hvor alle har den samme indkomst. Er Gini-koefficienten 1, har én person al indkomsten.

Gini-koefficienten beregnes ved at rangere befolkningen efter stigende indkomst. Rangering efter stigende indkomst kaldes Lorentz-kurven, som er den kumulative fordeling af indkomsten.

Gini-koefficienten findes som arealet mellem den helt lige indkomstfordeling – beskrevet ved 45-graders linjen – og Lorentz-kurven i forhold til arealet under den helt lige fordeling. Gini-koefficienten udtrykker uligheden i ét tal, men beskriver ikke nærmere fordelingen af indkomsten over befolkningen. Ligeledes er det muligt, at Gini-koefficienten øges, selvom alle i befolkning får højere indkomst, fordi Gini-koefficienten er et relativt mål for den aktuelle indkomstfordeling.

Gini-koefficienten for den ækvivalerede disponible indkomst for pensionister er 0,26 i 2020. Det er noget lavere end Gini-koefficienten for hele befolkning, som er 0,30 i 2020. Det er også det højeste niveau siden år 2000, jf. figur 2.1.

Figur 2.1. Udvikling i Gini-koefficient for disponibel indkomst

Anm.: Familieækvivaleret disponibel indkomst. Afgrænsningen af pensionistgruppen tager udgangspunkt i den gældende folkepensionsalder hvert år. En person indgår først i pensionistgruppen det første hele kalenderår som pensionist.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata.

Den disponible indkomst er ofte det centrale indkomstbegreb i fordelingsanalyser. Den disponible indkomst er det beløb, som hver familie har tilbage af deres løbende indkomst, når der er betalt skat. I analysen anvendes ækvivalerede indkomster, hvor indkomsterne korrigeres for stordriftsfordele i familien og fordeles ligeligt på familiemedlemmer.

Den løbende indkomst består typisk af en række indkomstkilder. For pensionister udgøres indkomsten primært af folkepension og pensionsindkomst fra arbejdsmarkedspensioner eller private pensioner, der begge i det følgende blot benævnes egne pensioner. For beskæftigede udgøres den løbende indkomst primært af arbejdsindkomst, jf. boks 2.2.

Boks 2.2. Disponibel indkomst og ækvivalering

Den disponible indkomst er summen af arbejdsindkomst, kapitalindkomst, offentlig overførselsindkomst, herunder folkepension og ATP, samt udbetalinger fra egne pensioner, fratrukket indkomstskatter.

Den disponible indkomst, D , kan således udtrykkes på følgende måde:

$$D = A + K + O + P - S$$

Hvor A er arbejdsindkomst, K er kapitalindkomst, O er offentlige indkomstoverførsler inkl. folkepension og ATP, P er pensionsindkomst fra egne pensioner og S er skatter.

Familiers størrelse og antal børn har betydning for forbrugsmulighederne. Således kan forbrugsmulighederne opgjort ved den disponible indkomst for en enlig ikke direkte sammenlignes med den disponible indkomst for et medlem af en større familie.

En stor familie skal have en højere indkomst for at opnå samme forbrugsmuligheder som en lille familie. Men omvendt kan en stor familie drage fordel af stor-drift. Således behøver den store familie ikke have samme gennemsnitsindkomst pr. familiemedlem for at opnå samme forbrugsmuligheder.

For at gøre de disponible indkomster og indkomstkomponenterne sammenlignelige på tværs af familier med forskellig størrelse, korrigeres hver families indkomst med en ækvivaleringsfaktor.

Danmarks Statistiks ækvivaleringsfaktor benyttes til beregningen af de familieækvivalerede disponible indkomster og indkomstkomponenter, jf. Danmarks Statistik (2017). Den første voksne i en familie har vægten 1, de øvrige voksne og børn over 14 år har vægten 0,5, og børn til og med 14 år har vægten 0,3.

Familiens samlede disponible indkomst divideres med summen af vægtene og efterfølgende tildeles hvert familiemedlem den samme disponible indkomst.

I 1987 blev den såkaldte Fælleserklæring indgået som en trepartsaftale mellem den daværende regering og arbejdsmarkedets hovedorganisationer. Fælleserklæringen var startskuddet til indførelsen af arbejdsmarkedspensioner til en bred del af arbejdsmarkedet, der blev realiseret via overenskomstsyste-met på det offentlige arbejdsmarked i 1989 og det private arbejdsmarked i 1991.

Siden er den overvejende del af de beskæftigede blevet omfattet af arbejdsmarkedspensioner. Samtidig er indbetalingsprocenterne gradvist blevet indfaset og udgør i dag mindst 12 pct. af lønnen for hovedparten af arbejdsmarkedet.

Pensionssystemet er modnet, når alle pensionister har indbetalt til pension med den fulde indbetalingsprocent i et helt arbejdsliv. Pensionssystemet

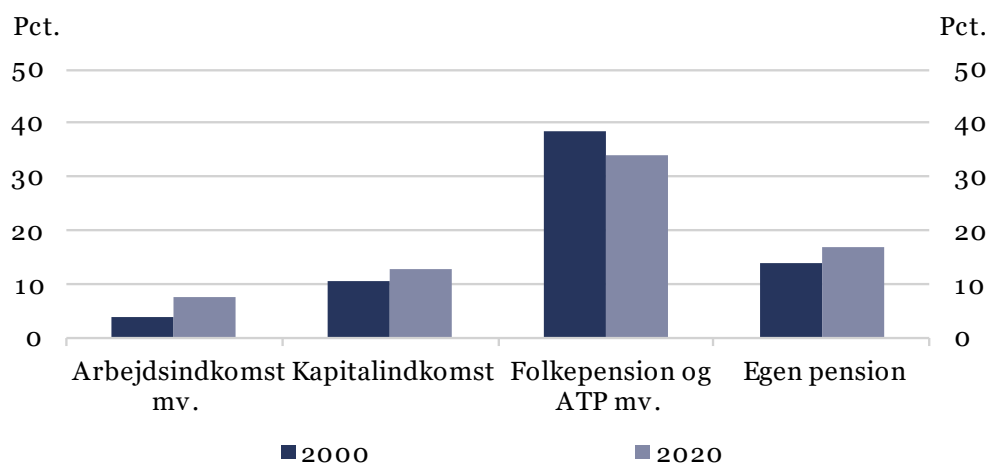
befinder sig således i øjeblikket i en modningsproces. Så længe pensionssystemet er under modning vil stadig flere få større pensionsformuer, og flere pensionister vil få større udbetalinger fra arbejdsmarkedspensioner.

Modningen af pensionssystemet omfatter hele perioden fra begyndelsen af 1990'erne, hvor arbejdsmarkedspensioner blev udbredt til hele det overenskomstdækkede arbejdsmarked, og frem til omkring 2050. Pensionssystemet er modnet omkring 2050, når alle pensionister har indbetalt til pension med den fulde indbetalingsprocent i et helt arbejdsliv.

Indkomstsammensætningen for pensionistgruppen har ændret sig fra 2000 til 2020. Forholdsvis få pensionister, som modtager folkepension, har også en arbejdsindkomst. Dog er arbejdsindkomsten steget fra 4 til 8 pct. af den samlede indkomst blandt pensionisterne fra 2000 til 2020. Kapitalindkomstens andel i den samlede indkomst for pensionister har ligeledes ændret sig fra 2000 til 2020 og udgør således 10 pct. af indkomsten i 2000 og 13 pct. af indkomsten i 2020.

Modningen af pensionssystemet kan ses i pensionsindkomsterne, fordi pensionsindkomst fra egne pensioner fylder relativt mere i 2020 sammenlignet med i 2000. Indkomst fra egne pensioner udgør 17 pct. af indkomsten i 2020. Samtidig udgør folkepensionen en mindre andel af indkomsten i 2020, jf. figur 2.2.

Figur 2.2. Indkomstsammensætning blandt pensionister, 2000 og 2020

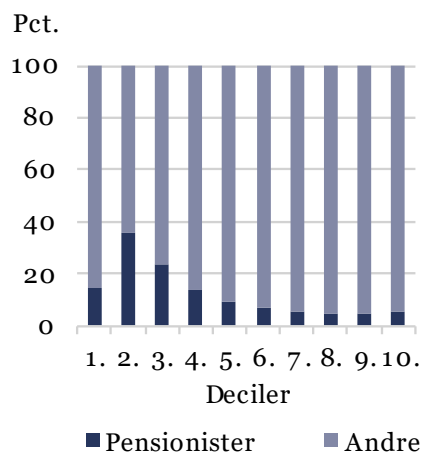
Anm.: Familieækvivalerede indkomstkomponenter. Pensionister er personer på mindst 67 år og mindst 66 år i hhv. 2000 og 2020 og modtager folkepension. Arbejdsindkomst m.v. dækker over lønindkomst, personlig indkomst fra selvstændig virksomhed samt anden personlig indkomst. Kapitalindkomst dækker over renteindtægter, aktieindkomst samt lejeværdi af egen bolig fratrukket renteudgifter. Folkepension og ATP inkluderer også øvrige offentlige overførselsindkomster. Egen pension dækker over udbetalinger fra egne arbejdsmarkedspensioner og privatpensioner samt tjenestemandspension.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata.

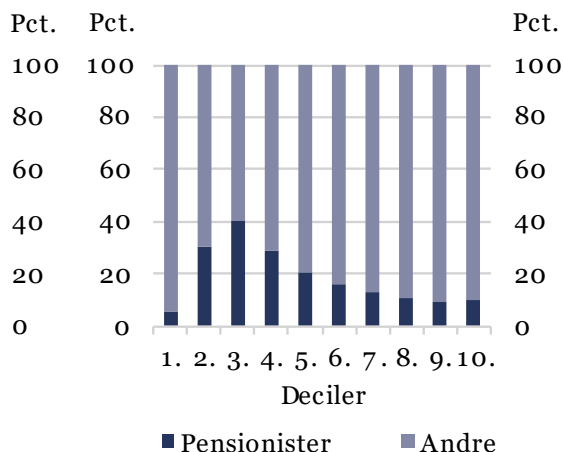
Modningen af pensionssystemet løfter pensionisterne højere op i indkomstfordelingen i hele befolkningen. Fra 2000 til 2020 er færre pensionister pla-

ceret i 1. og 2. indkomstdecil, og flere er placeret i efterfølgende indkomstdeciler, jf. figur 2.3 og Figur 2.4.

Figur 2.3. Pensionister i indkomstfordelingen, 2000

Figur 2.4. Pensionister i indkomstfordelingen, 2020

Anm.: Familieækvivalerede indkomster. Afgrænsningen af pensionistgruppen tager udgangspunkt i den gældende folkepensionsalder. Pensionister er personer på mindst 67 år og mindst 66 år i hhv. 2000 og 2020, som modtager folkepension.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata.

2.1. Årsager til ændret indkomstulighed blandt pensionister

Udviklingen i indkomstuligheden blandt pensionister kan belyses ved at undersøge indkomstkomponenternes ændrede størrelse og fordelingen. Det er muligt at analysere, hvordan udviklingen i de forskellige indkomstkomponenter bidrager til en ændring i Gini-koefficienten ved at dekomponere ændringer i Gini-koefficienten, jf. DØRS (2016b) og Finansministeriet (2020).

Bidraget fra hver indkomstkomponent til ændringen i Gini-koefficienten kan opdeles i to forskellige effekter. En størrelseseffekt fra ændringen i indkomstkomponentens andel af den samlede indkomst. Og en fordelingseffekt fra en ændret fordeling af indkomstkomponenten i sig selv relativt til den samlede indkomstfordeling.

Bidraget fra størrelseseffekten skal vurderes i forhold til, hvordan den pågældende komponent er fordelt i udgangspunktet. Hvis en indkomstkomponent i udgangspunktet er koncentreret i bunden af indkomstfordelingen og betydningen af denne komponent vokser, vil det mindske indkomstuligheden. Omvendt vil en indkomstkomponent, som i udgangspunktet er koncentreret i toppen af indkomstfordelingen og vokser i betydning, øge indkomstuligheden.

Bidraget fra fordelingseffekten for en indkomstkomponent, som er koncentreret i bunden af indkomstfordelingen, og som bliver mere spredt, øger indkomstuligheden. Omvendt vil bidraget fra en komponent, som er kon-

centreret i toppen af indkomstfordelingen, som bliver mere spredt, mindske uligheden.

Gini-koefficienten for disponibel indkomst blandt pensionister er steget med 0,042 fra 2000 til 2020. Dekomponeringen af udviklingen viser, at kapitalindkomst er den væsentligste komponenter, der har bidraget til at øge indkomstuligheden for pensionister. Kapitalindkomsten bidrager alene med en stigning i Gini-koefficienten på 0,032 fra 2000 til 2020. Kapitalindkomsten er især i koncentreret i toppen af indkomstfordelingen blandt pensionister, og øger dermed også uligheden, når kapitalindkomsten stiger.

Arbejdsindkomsten bidrager også væsentlig til at øge Gini-koefficienten. Det er blandt andet fordi, at flere pensionister har en arbejdsindkomst ved siden af pensionen i 2020 sammenlignet med 2000. Arbejdsindkomst fylder mere i den samlede indkomst og er i udgangspunktet mest koncentreret i den øvre del af indkomstfordelingen. Det øger Gini-koefficienten med 0,025.

Folkepension og udbetalinger fra egne pensioner har trukket Gini-koefficienten i hver sin retning. Folkepensionen er i udgangspunktet en komponent, som er mest koncentreret i bunden af indkomstfordelingen blandt pensionister. Folkepension er den langt overvejende indkomst blandt pensionister med de laveste indkomster. I løbet af perioden fylder folkepension mindre i den samlede indkomst for pensionister, og det bidrager isoleret set til, at indkomstuligheden stiger med 0,042. Samtidig har fordelingen af folkepensionen dog ændret sig, så den i højere grad tilfalder pensionister i bunden af indkomstfordelingen. Det understøtter omvendt en mere lige indkomstfordeling. Derfor er der også et bidrag fra en ændret fordeling af folkepensionen, som mindsker indkomstuligheden med 0,022. Samlet set giver det et begrænset, positivt bidrag til Gini-koefficienten på 0,020.

Udbetalinger fra egne pensioner fylder mere i den samlede indkomst blandt pensionisterne i 2020 sammenlignet med 2000. Isoleret betyder det, at Gini-koefficienten er steget med 0,014. Det er fordi pensionister, som har udbetalinger fra egne pensioner, i udgangspunktet tilhører den øverste halvdel af indkomstfordelingen blandt pensionister. Når egne pensioner vokser, øger det alt andet lige spredningen i indkomstfordelingen i forhold til de pensionister, som alene lever af folkepension m.v. Det øger indkomstuligheden. Men modning af pensionssystemet har indtil nu også medført, at flere får udbetalinger fra egne pensioner. Det gælder særligt pensionister i den nederste halvdel af indkomstfordelingen. Spredningen af fordelingen af udbetalinger fra egne pensioner er derfor øget, og det har mindsket indkomstuligheden med 0,054. Samlet set bidrager udbetalinger fra egne pensioner til, at Gini-koefficienten bliver 0,040 mindre blandt pensionister i 2020 i forhold til 2000. Når man sammenholder størrelseseffekten og fordelings-effekten på de forskellige indkomstkompnenter, så er udbetalinger fra egen pension den eneste komponent, som isoleret set har reduceret indkomstuligheden blandt pensionister de seneste knap tyve år, jf. tabel 2.1.

Tabel 2.1. Bidrag til ændring i Gini-koefficient for pensionister, 2000-2020

	Størrelseeffekt	Fordelingseffekt	I alt
Arbejdsindkomst m.v.	0,034	-0,009	0,025
Kapitalindkomst	0,014	0,018	0,032
Folkepension og ATP	0,042	-0,022	0,020
Egen pension	0,014	-0,054	-0,040
Skat	0,000	0,005	0,004
Ændring i disponibel indkomst			0,042

Anm.: Tabellen viser ændringer i Gini-koefficienten målt ved familieækvivalerede indkomstkompener. Pensionister er personer på mindst 67 år og mindst 66 år i hhv. 2000 og 2020 og modtager folkepension. Folkepension og ATP dækker over offentlig folkepension, ATP-pension, samt øvrige offentlige overførselsindkomster. Effekten fra hver indkomstkompener kan opdeles i en effekt fra ændringer i indkomsttypens andel i den samlede indkomst og i en effekt fra ændringen i indkomsttypens fordeling i forhold til fordelingen af den samlede indkomst i befolkningen.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata.

3. Fordelingen af pensioner frem mod 2050

Fordelingen af pensionsformuerne vil ændre sig i fremtiden. Modningen af pensionssystemet vil komme til udtryk ved, at formuerne vil vokse relativt mest for dem, som i dag har en relativ lav pensionsformue. Det understøtter en relativt lige indkomstfordeling blandt fremtidens pensionister.

For at vurdere den fremtidige fordeling af pensionsformuerne har Forsikring & Pension fået adgang til simulerede mikrodata på årlig basis for hele befolkningen, som er stillet til rådighed af DREAM-modellen. Det er første gang, at denne type data er anvendt til analyse af fordeling af pensioner i fremtiden. I analysen anvendes data, der dækker perioden 2030-2050, jf. boks 3.1.

Boks 3.1. DREAMs mikrosimuleringsmodel SMILE

SMILE er en forkortelse af "Simulation Model for Individual Lifecycle Evaluation". SMILE konstruerer syntetiske livsforløb for hvert enkelt nulevende og fremtidigt individ i den danske befolkning. Modellen er kalibreret med faktiske registerdata, hvor udgangspunktet er befolkningen i 2013. SMILE kan give et bud på den fremtidige udvikling i den danske befolkning beskrevet ud fra en lang række af karakteristika heriblandt indkomst, pensionsopsparing og pensionsformue.

I SMILE kan pensionsopsparingen fastlægges på baggrund af en persons indkomstforløb over tid.

Med udgangspunkt i en persons indkomst fastlægges størrelsen på de årlige pensionsindbetalinger, og samtidig tillægges pensionerne et afkast og eventuel bonustilskrivning (livrente) for hver af de aktuelle pensionsordninger.

- ATP-opsparing
- Arbejdsmarkedspensionsopsparing
- Privattegnede pensionsopsparing

ATP-indbetaling afhænger typisk af det ugentlige antal arbejdstimer samt en sats aftalt i overenskomsten. Alle indbetalinger indgår på individuelle konti, der behandles som en livrente og dermed giver ret til en livsvarig ydelse fra pensionsalderen. Afgår et medlem ved døden, overgår den resterende formue til de tilbageværende medlemmer. Dermed sker der en bonustilskrivning, som afhænger af udviklingen i, hvordan medlemmerne afgår ved døden og størrelsen på deres formuer.

Arbejdsmarkedspensionsindbetalinger fastlægges ved, at der årligt opgøres en indbetalingsprocent, som ganges med den årlige pensionsgivende løn. Den årlige indbetalingsprocent opdeles på bl.a. alder, køn og uddannelse. Det er kun lønmodtagere, der indbetaler til arbejdsmarkedspensioner, mens personer uden lønnet beskæftigelse kan indbetale til en privattegnede pensionsordning, hvilket lønmodtagere naturligvis også kan.

Opsparing i privattegnede pensioner fastlægges på baggrund af, om der også indbetales til arbejdsmarkedspensioner, hvor mange år man har indbetalt og, om en person er boligejer.

I SMILE er der ikke taget højde for at en del af de årlige pensionsindbetalinger går til at finansiere forsikringslementer som fx ægtefælle – og invalideforsikringer. Det kan påvirke størrelsen på pensionsudbetalingerne i pensionstilværelsen og fordelingen af disse i befolkningen. Det vurderes dog at have begrænset betydning for fordelingen af pensionsformuerne.

Folkepension m.v. omfatter udbetalinger fra folkepension, pensionstillæg, ældrecheck og Lønmodtagernes Dyrtidsfond.

Pensionsindkomsten består af summen af folkepension m.v., ATP og udbetalinger fra egne pensioner. Der tages hensyn til, at offentlige pensioner modregnes i supplerende indkomst. Pensionsindkomsten ækvivaleres ikke.

Der indgår ikke en variabel for disponibel indkomst i datagrundlaget på samme måde som i de historiske registerdata. Derfor er indkomsterne før skat i dette afsnit.

Se i øvrigt DREAM (2020).

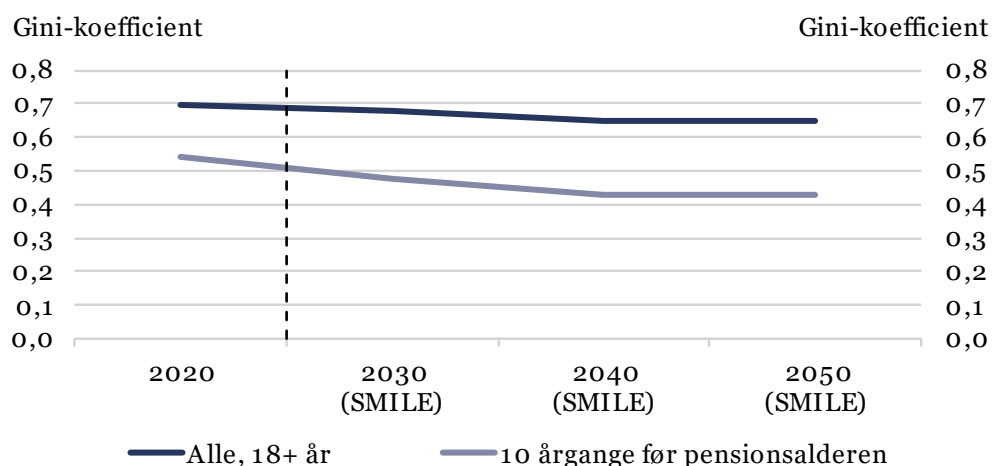
Pensionsopsparingen finder sted gennem hele arbejdslivet og forbruges som pensionist. Pensionsformuen er derfor størst umiddelbart inden pensionsalderen. På tværs af befolkningen spiller alder således en stor rolle i forhold til pensionsformuens størrelse. Dermed spiller demografi også en rolle i forhold til den samlede fordeling af pensionsformuerne. Hvis de store årgange i befolkningen er tæt på pensionsalderen, er der også flere med relativt store pensionsformuer.

Man kan fjerne befolknings sammensætningens betydning ved alene at se på fordelingen af pensionsformuer for personer, der nærmer sig pensionsalderen. Det bliver således lettere at få et billede af spredningen i pensionsformuerne umiddelbart inden pensioneringen, hvilket er det afgørende tidspunkt i forhold til at vurdere den samlede opsparing.

Gini-koefficienten for pensionsformuer for hele den voksne befolkning er i dag 0,69 og falder til 0,66 frem mod 2050. Gini-koefficienten for pensionsformuer er noget højere end for indkomst. Det skyldes, at pensionsformuen akkumuleres gennem arbejdslivet og derfor er mere skævt fordelt på tværs af alder.

Gini-koefficienten for personer i alderen 56-65 år, som har op til ti år til pensionsalderen i 2020, er 0,54. Gini-koefficienten for denne gruppe falder til omkring 0,44 frem mod 2050, jf. figur 3.1.

Figur 3.1. Gini-koefficient for pensionsformue

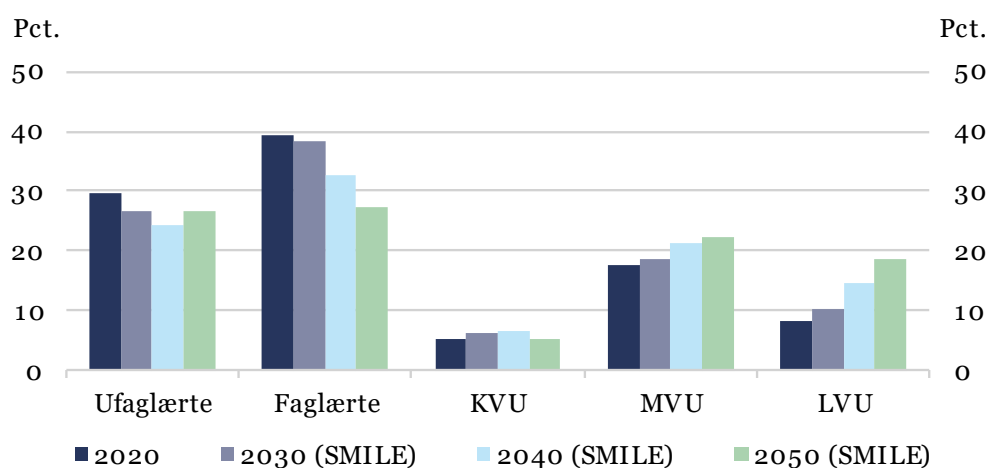
Anm.: Pensionsformuen består af arbejdsgiveradministreret pension, privattegnede pension og Lønmodtagernes Dyrtidsfond. Pensionsformuen er ikke familieækvivaleret. Folkepensionsalderen er i 2020 66 år. Pensionsalderen bliver gradvist forhøjet på grund af levetidsindekseringen. Folkepensionsalderen frem til og med 2030 er vedtaget af Folketinget. Den anvendte folkepensionsalder i 2040 og 2050 er et skøn på baggrund af en prognose for levetiden fra DREAM og Danmarks Statistik. De 10 årgange før pensionsalderen er i 2020 56-65 år, i 2030 58-67 år, i 2040 60-69 år og i 2050 62-71 år.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata og SMILE.

Både modningen af pensionssystemet og ændringen i befolkningens uddannelsesniveau har stor betydning for udviklingen i Gini-koefficienten for pensionsformuer.

Frem mod 2050 vil uddannelsessammensætningen i befolkningen ændre sig. Gruppen af ufaglærte og faglærte bliver relativt mindre og flere vil tage en videregående uddannelse. Særligt grupperne af personer med mellem- og lange videregående uddannelser vil blive større, jf. figur 3.2.

Figur 3.2. Ændringen i uddannelsessammensætning

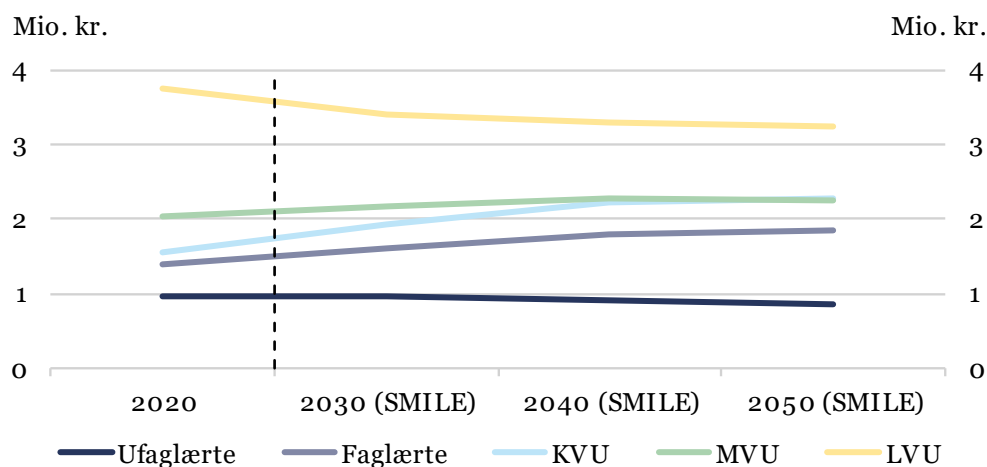
Anm.: 10 årgange før pensionsalderen er i 2020 56-65 år, i 2030 58-67 år, i 2040 60-69 år og i 2050 62-71 år.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata og SMILE.

Indkomsten afhænger af uddannelsesniveaut. Jo længere uddannelse, jo højere indkomst. Højere indkomst giver større pension, da pensionsindbetalingen typisk er fastsat som en procentdel af indkomsten, og procentandelen typisk er stigende med indkomsten. Således vil alene et højere uddannelsesniveau betyde større pensionsformuer.

Modningen af pensionssystemet vil medføre, at den gennemsnitlige pensionsformue vil stige relativt mere for uddannelsesgrupper, der typisk er ansat i dele af arbejdsmarkedet, hvor arbejdsmarkedspensionerne er under modning. Det er typisk faglærte.

Den gennemsnitlige pensionsformue for faglærte vil stige fra 1,4 mio. kr. i dag til 1,9 mio. kr. i 2050 (2020-niveau). Den gennemsnitlige pensionsformue for personer med kort og mellemlang videregående uddannelse vil også stige, hvorimod den gennemsnitlige pensionsformue for personer med lang videregående uddannelse falder frem mod 2050. Det skyldes, at personer med en lang videregående uddannelse fremadrettet i højere grad vil udgøres af kvinder og personer med indvandrerbaggrund. Det mindsker isoleret set erhvervsindkomsten og dermed også pensionsformuen for gruppen sammenlignet med i dag, jf. figur 3.3.

Figur 3.3. Pensionsformuer fordelt på uddannelsesgrupper

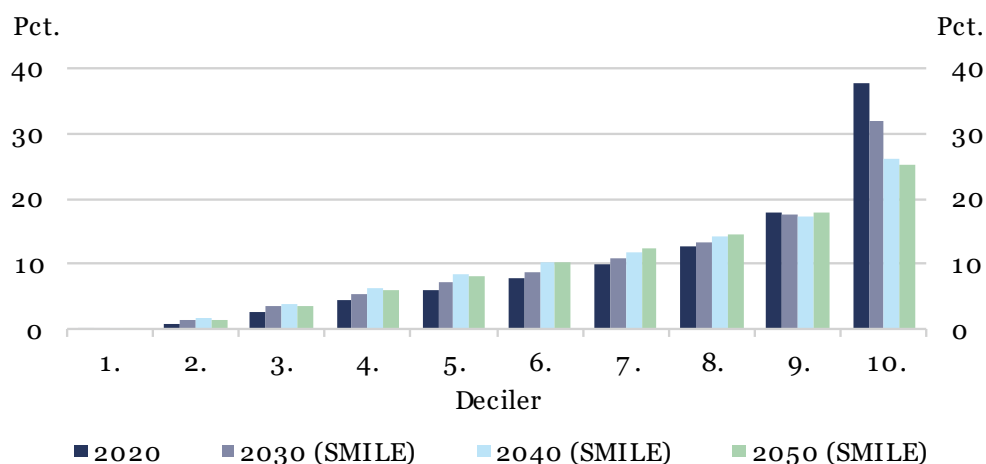
Anm.: Pensionsformuen består af arbejdsgiveradministreret pension, privattegnat pension og Lønmodtagernes Dyrtidsfond. 10 årgange før pensionsalderen er i 2020 56-65 år, i 2030 58-67 år, i 2040 60-69 år og i 2050 62-71 år. Alle beløb i 2020-niveau.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata og SMILE.

Sammensætningen i gruppen af ufaglærte vil også ændre sig frem mod 2050, hvilket påvirker den gennemsnitlige pensionsformue for gruppen. Samtidig bliver gruppen relativt mindre, og det er sandsynligt, at den resterende del af ufaglærte vil have en svagere arbejdsmarkedstilknytning end gruppen har i dag. Det kan skyldes en udtyndingseffekt, fordi de stærkeste i gruppen vil være de første til at få en uddannelse. Beskæftigelsesfrekvensen for gruppen af ufaglærte falder fra 50 pct. i 2030 til 44 pct. i 2050. Samtidig falder den gennemsnitlige erhvervsindkomst for beskæftigede ufaglærte fra 446.000 kr. i 2030 til 395.000 kr. i 2050 (2020-niveau). Både faldet i beskæftigelsesfrekvens og erhvervsindkomst reducerer pensionsformuen for ufaglærte.

Der bliver lidt mindre forskel i pensionsformuerne mellem grupperne med en erhvervskompetencegivende uddannelse frem mod 2050, og gruppen af ufaglærte bliver mindre. Det medfører en mere lige fordeling af pensionsformuerne mellem uddannelsesgrupper frem mod 2050.

Den mere lige fordeling af pensionsformuer frem mod 2050 kan også ses ved at fordele pensionsformuerne på pensionsformuedeciler. I dag har de 10 pct. med de største pensionsformuer blandt befolkningen med op til ti år til pension knap 40 pct. af den samlede pensionsformue. Frem mod 2050 falder deres andel til omkring 25 pct. Tilsvarende øges 2.-8. decils andel af den samlede pensionsformue, jf. figur 3.4.

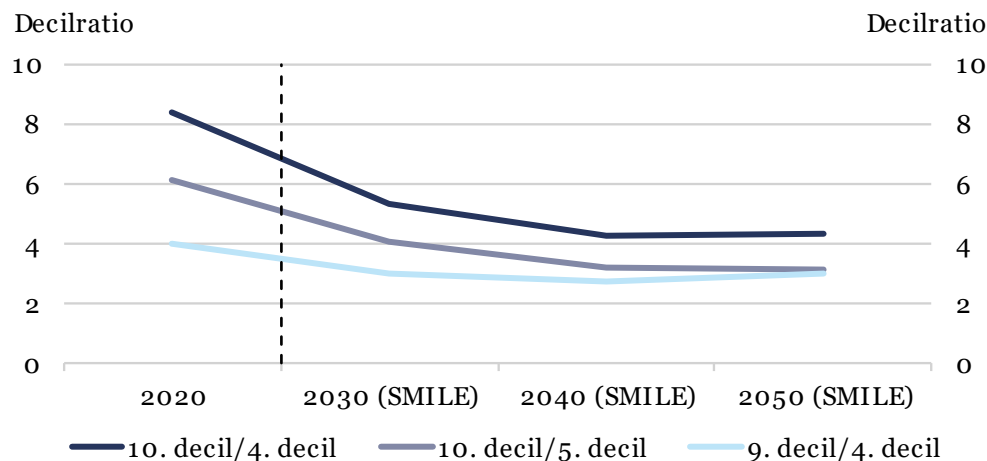
Figur 3.4. Ændring i fordelingen af pensionsformuer

Anm.: Pensionsformuen består af arbejdsgiveradministreret pension, privattegnet pension og Lønmodtagernes Dyrtdidsfond. Pensionsformuerne er ikke ækvivalerede. Pensionsformuedecilerne er beregnet på baggrund af gruppen af personer, der har op til ti år til pensionsalderen. Hver decilgruppe indeholder 10 pct. af gruppen med op til ti år til pensionsalderen. Hver søjle angiver decilgruppens andel af den samlede pensionsformue for den afgrænsede befolkningsgruppe.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata og SMILE.

Spredningen i pensionsformuerne kan også belyses ved at måle, hvor stor forskellen er på pensionsformuerne mellem forskellige deciler i fordelingen af pensionsformuer.

Spredningen i pensionsformuerne bliver mindre frem mod 2050. I 2020 er pensionsformuen blandt personer i 10. formuedecil godt 6 gange større end formuen for personer, som tilhører 5. decil. Det forhold falder til ca. 3 i 2050, jf. Figur 3.5.

Figur 3.5. Forhold mellem decilgrupperes gennemsnitlige pensionsformue

Anm.: Kurverne viser decilratioer, som måler forholdet mellem de gennemsnitlige pensionsformuer for søjlerne i figur 3.4. Den lilla kurve viser således, hvor mange gange større 10. decilgruppens pensionsformue er i forhold til 5. decilgruppens pensionsformue. Ligeledes viser den blå kurve forholdet mellem 10. og 4. decilgruppens pensionsformuer, og den grå kurve viser forholdet mellem 9. og 4. decilgruppens pensionsformuer.

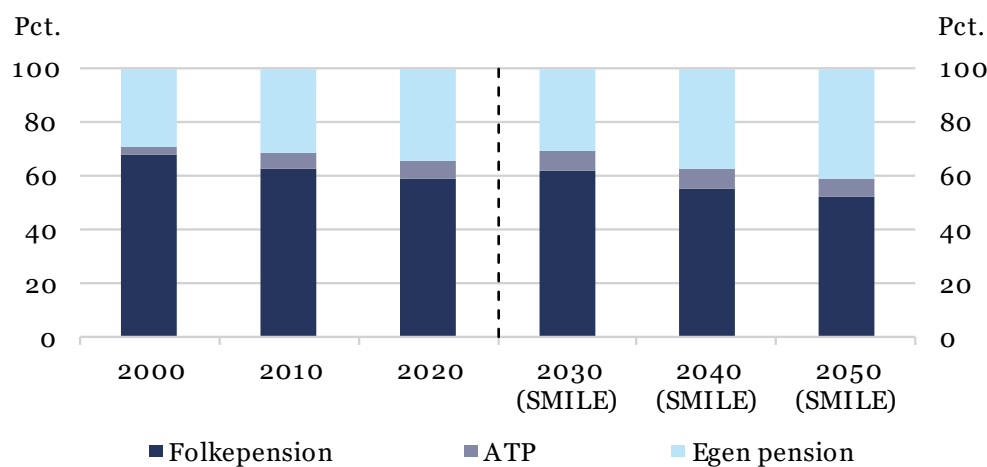
Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata og SMILE.

3.1. Pensionsindkomst for fremtidens pensionister

Udbetalingerne fra egne pensioner vil fylde mere i den samlede pensionsindkomst i fremtiden. Pensionsindkomst består her af udbetalinger fra egne pensioner, folkepension og ATP før skat som defineret i boks 3.1.

I dag fylder pensionsindkomst fra egne pensioner 34 pct. af den samlede pensionsindkomst. Frem mod 2050 vil udbetalinger fra egne pensioner komme til at fylde godt 40 pct. af den samlede pensionsindkomst, jf. figur 3.6.

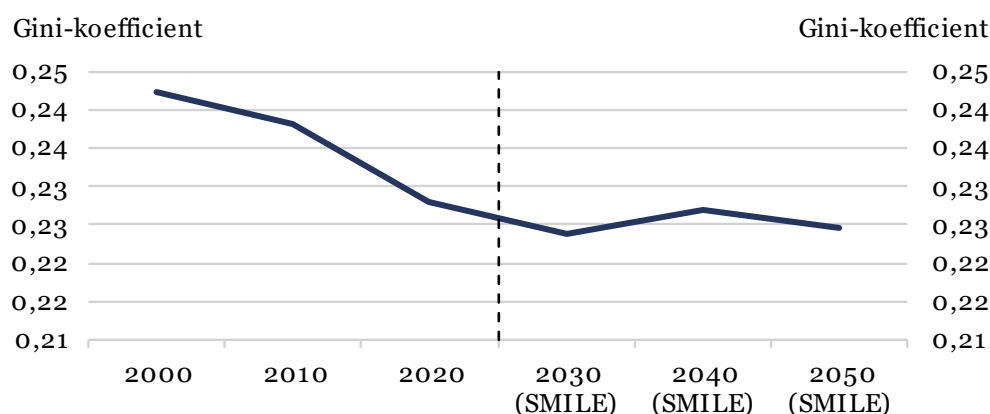
Figur 3.6. Sammensætning af pensionsindkomst

Anm.: Pensionsindkomsten er defineret i boks 3.1. Folkepensionsalderen er i 2020 66 år. Pensionsalderen bliver gradvist forhøjet på grund af levetidsindekseringen. Folkepensionsalderen frem til og med 2030 er vedtaget af Folketinget. Den anvendte folkepensionsalder i 2040, 2050 og 2060 er et skøn på baggrund af en prognose for levetiden fra DREAM og Danmarks Statistik.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata og SMILE.

Det ændrer næsten ikke Gini-koefficienten for pensionsindkomst, at udbetalinger fra egne pensioner gradvist fylder mere fremadrettet.

Indkomstuligheden målt ved pensionsindkomst for pensionister viser en næsten konstant Gini-koefficient over hele perioden fra 2000 til 2050, når der tages højde for databrud mellem de historiske tal og de modelberegne tal, jf. figur 3.7.

Figur 3.7. Udvikling i Gini-koefficient for pensionsindkomst

Anm.: Se anmærkning til figur 3.6

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata og SMILE.

Den stort set uændrede Gini-koefficient for pensionsindkomst skal ses i lyset af, at der er to modsatrettede effekter fra indkomstkompenerterne. Det

ses ved at dekomponere udviklingen i pensionsindkomstkomponenterne i henholdsvis en størrelseeffekt og fordelingseffekt, jf. afsnit 0.

Beregningerne viser, at modningen af pensionssystemet fremadrettet har den samme betydning for fordelingen af indkomsten blandt fremtidens pensionister, som vist for den historiske periode 2000-2020. Modningen af pensionssystemet øger særligt pensionerne for personer i midten af indkomstfordelingen, og det medvirker til, at indkomstuligheden blandt pensionister i fremtiden er stort set uændret sammenlignet med i dag selvom udbetalinger fra egne pensioner kommer til at udgøre en større del af indkomstgrundlaget.

Udbetalinger fra egne pensioner fylder mere over tid i den samlede pensionsindkomst. Det bidrager i sig selv med en stigning i Gini-koefficienten på 0,041.

En konsekvens af, at spredningen i pensionsformuerne bliver mindre, som vist ovenfor, er, at pensionsindkomst fra egne pensioner bliver mere jævnt fordelt blandt pensionisterne. Modningen af pensionssystemet betyder, at flere i midten af indkomstfordelingen får relativt større pensionsudbetalinger. Det bidrager isoleret til, at Gini-koefficienten bliver 0,039 mindre. Den samlede effekt er et positivt bidrag på 0,003 til Gini-koefficienten, som er 0,22 i 2050.

Folkepensionen og ATP fylder mindre i den samlede pensionsindkomst fremadrettet. Isoleret set bidrager det til en stigning i Gini-koefficienten på 0,023. I fremtiden tilfalder folkepensionen dog i endnu højere grad personer i bunden af indkomstfordelingen, hvilket isoleret set har bidraget med et fald i Gini-koefficienten på 0,021, jf. tabel 3.1.

Tabel 3.1. Bidrag til ændring i Gini-koefficient for pensionsindkomst, 2030-2050

	Størrelseeffekt	Fordelingseffekt	Samlet
Folkepension og ATP	0,023	-0,021	0,002
Egen pension	0,041	-0,038	0,003
Ændring i Gini-koefficient			0,005

Anm.: Pensionsindkomst er fordelt mellem folkepension mv. inkl. ATP og udbetalinger fra egne pensioner. Pensionister er personer over folkepensionsalderen, som modtager folkepension. Effekten fra hver indkomstkomponent kan opdeles i en effekt fra ændringer i indkomsttypens andel i den samlede indkomst og i en effekt fra ændringen i indkomsttypens fordeling i forhold til fordelingen af den samlede indkomst i befolkningen.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af SMILE.

4. Litteratur

Danmarks Statistik (2017): Ækvivaleret disponibel indkomst, Privatøkonomi og Velfærd, juli 2017.

De Økonomiske Råd (2016a): Indkomst- og formuefordeling. Dansk Økonomi, efterår 2016.

De Økonomiske Råd (2016b): Dekomponering af den stigende Gini-koefficient, 2016.

De Økonomiske Råd (1998): Dansk Økonomi, efterår 1998.

Dream (2020): dreamgruppen.dk/smile/

Finansministeriet (2020): Ulighedsredegørelsen 2020.

Økonomi- og Indenrigsministeriet (2017): Fordeling og incitamenter 2017.

Økonomi- og Indenrigsministeriet (2018): Fordeling og incitamenter 2018.

Analyserapport 2022:1

Lav ulighed i pensionssystemet i dag og i fremtiden

Forsikring & Pension